Matematik og Form: Matrixmultiplikation. Regulære og singulære matricer

Martin Raussen

Institut for Matematiske Fag
Aalborg Universitet

2012

Definition

$A = [a_{ij}]$, $B = [b_{ij}]$: $AB = C = [c_{ij}]$ med

$$c_{ij} = \sum_{k=1}^{n} a_{ik} b_{kj} :$$

prikprodukt af As i-te række med Bs j-te søjle.
$\mathbf{c}_j = A\mathbf{b}_j$: j-te søjle i $C = A *$ j-te søjle i B!
Forudsætning: n= antal af As søjler = antal af Bs rækker.

A, B, C matricer, således at produkterne er definerede; $r \in \mathbf{R}$.

Regler

1. (associativ) $A(BC) = (AB)C$
2. (venstre distributiv) $A(B + C) = AB + AC$
3. (højre distributiv) $(B + C)A = BA + CA$
4. $r(AB) = (rA)B = A(rB)$.
5. (neutralt element) $IA = AI = A$.
   I er enhedsmatricen med 1-taller på og 0-taller udenfor diagonalen.
6. (ikke kommutativ) $AB \neq BA$ (som regel)
7. $(AB)^T = B^T A^T$ (^{T}: transposition)

Definition

En $(n \times n)$-matrix A kaldes regulær – eller invertibel – hvis og kun hvis der findes en $(n \times n)$-matrix C således at

$$CA = AC = I \leftarrow \text{ enhedsmatrix.}$$

og ellers singulær.

Entydighed

I så fald er C entydig bestemt; hvis C, D er inverse til A, så gælder:

$$C = CI = C(AD) = (CA)D = ID = D.$$

Man skriver A^{-1} for den inverse matrix til A.

Regler for inverse matricer

A, B kvadratiske invertible matricer af samme størrelse.

Regler

1. A^{-1} er regulær og $(A^{-1})^{-1} = A$.
2. AB er regulær og $(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$.
3. A^T er regulær og $(A^T)^{-1} = (A^{-1})^T$.

Determinantkriterium

$$A = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \text{ er}$$

regulær hvis determinanten $\det A = ad - bc \neq 0$ og

singulær hvis $\det A = 0$.

Formel for invers matrix

Hvis $\det A \neq 0$, så gælder:

$$A^{-1} = \frac{1}{ad - bc} \begin{bmatrix} d & -b \\ -c & a \end{bmatrix}.$$

Rækkereduktion på udvidet matrix

1. Givet en $n \times n$-matrix A. Opstil den udvidede $n \times 2n$-matrix
$$[A|I_n]$$
med en identitetsmatrix I_n på højresiden.
2. Rækkeoperationer: Overfør denne udvidede matrix til reduceret echelonform $[H|C]$.
3. Hvis $H = I_n$ – Pivoter i hver søjle – så er A regulær og $C = A^{-1}$.
4. Hvis $H \neq I_n$, så er A singulær.

Definition

En elementær matrix er "næsten" en identitetsmatrix bortset fra

- Rækkeombytning (i-te og j-te række): 0 på diagonalen ved $_{ii}$ og $_{jj}$, 1 ved $_{ij}$ og $_{ji}$: $\begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$
- Rækkemultiplikation ($r \times i$-te række): r i stedet for 1 ved $_{ii}$: $\begin{bmatrix} r & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$
- Rækkeaddition ($r \times i$-te række lægges til j-te række): r i stedet for 0 ved $_{ji}$: $\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ r & 1 \end{bmatrix}$

Elementære matricer er regulære

En elementær matrix er regulær. Dens inverse matrix er den elementære matrix som svarer til den omvendte rækkeoperation.

Elementære matricer II
i forbindelse med rækkeoperationer

- Hver rækkeoperation svarer til multiplikation med en elementær matrix.
- Hvis A og B er rækkeækvivalente, så findes en regulær matrix P således at $B = PA$.
  P er produkt af flere elementære matricer (rækkeoperationer!)
- Det gælder specielt for den reducerede echelonmatrix R svarende til A: $R = PA$.
- Søjlekorrespondens mellem søjler i rækkeækvivalente matricer A og B:

$$\mathbf{b}_i = \sum_{j \neq i} c_j \mathbf{b}_j \Leftrightarrow \mathbf{a}_i = \sum_{j \neq i} c_j \mathbf{a}_j.$$

- En Pivotfri søjle er linearkombination af foranstående Pivotsøjler.

Kriterier

- A er rækkeækvivalent til identitetsmatricen I_n.
- A har n Pivot positioner (og dermed en i hver række, en i hver søjle).
- $\text{rang}(A) = n$.
- As søjler er lineært uafhængige.
- As søjler udspænder $\mathbf{R}^n$.
- A kan skrives som produkt af elementære matricer.

Sammensætning og inversion af linære afbildninger

Definition

- Givet lineære afbildninger $T : \mathbf{R}^n \to \mathbf{R}^m$ og $U : \mathbf{R}^m \to \mathbf{R}^m$. Deres sammensætning er den lineære(!) afbildning $U \circ T : \mathbf{R}^n \to \mathbf{R}^p$ givet ved $(U \circ T)(\mathbf{x}) = U(T(\mathbf{x})),\ \mathbf{x} \in \mathbf{R}^n$.
- Givet en bijektiv[a] lineær afbildning $T : \mathbf{R}^n \to \mathbf{R}^n$. Den har en invers lineær(!) afbildning givet ved $T(\mathbf{x}) = \mathbf{y} \Leftrightarrow T^{-1}(\mathbf{y}) = \mathbf{x}$.

[a] Ligningen $T(\mathbf{x}) = \mathbf{y}$ har netop en løsning $\mathbf{x} \in \mathbf{R}^n$ for hver vektor $\mathbf{y} \in \mathbf{R}^n$.

Standardmatricer for sammensætning og inverse

- Sammensætning svarer til matrixmultiplikation:

$$T = T_A, U = T_B \Rightarrow U \circ T = T_{BA}.$$

- Inversion af bijektive lineære afbildninger svarer til inversion af matricer: $(T_A)^{-1} = T_{A^{-1}}$.